

La certificación BPS y la subespecialización en farmacia hospitalaria en España

BPS certification and sub-specialties in hospital pharmacy in Spain

La certificació BPS i la subespecialització en farmàcia hospitalària a Espanya

Declarado de interés científico sanitario

Declared of scientific and medical interest

Declarat d'interès científic sanitari

Con el patrocinio de:

Sponsored by:

Amb el patrocini de:

INTRODUCCIÓN

La certificación BPS y la subespecialización en farmacia hospitalaria en España

El Consorci de Salut i Social de Catalunya organizó, el pasado 7 de julio, un debate en el que intervinieron representantes del sector a nivel nacional e internacional. La jornada, estructurada en dos bloques de contenido, repasó los inicios de la certificación en EE.UU. y en España, analizó su evolución y abordó sus perspectivas de futuro.

La certificación BPS está considerada el estándar más apreciado para reconocer la cualificación y las capacidades de un farmacéutico dentro de un área de especialidad de la farmacia. Bajo el título 'La certificación BPS y la subespecialización en farmacia hospitalaria en España', el Consorci de Salut i Social de Catalunya (CSC) organizó, el pasado 7 de julio, un debate en línea que reunió a los principales representantes de *Board of Pharmacy Specialties* –la agencia estadounidense que concede dicha acreditación desde que fuera creada en 1976–, farmacéuticos de hospital y otros expertos en certificación, con el objetivo de conocer los inicios de la certificación BPS, analizar su evolución a nivel nacional e internacional y abordar sus perspectivas de futuro. La jornada se estructuró en dos ejes temáticos. El primero de ellos abordó el papel de la certificación como elemento impulsor de la especialización en farmacia hospitalaria, mientras que el segundo se centró en la certificación *Board Certified Oncology Pharmacist*, la subespecialidad que hoy en día registra un mayor número de profesionales españoles acreditados.

Jordi Nicolás, vicepresidente de la Sociedad Española de Farmacia Hospitalaria y jefe de Servicio del Hospital Universitari Mútua de Terrassa, y **Josep Maria Guiu**, director del Área de Farmacia y del Medicamento del CSC y vicepresidente por Europa de la Sección de Farmacia Hospitalaria de la Federación Internacional de Farmacia, fueron los encargados de introducir los contenidos y de moderar a los ponentes durante el primero de los bloques del debate.

PANEL 1

La certificación como elemento impulsor de la especialización en farmacia hospitalaria

Moderador

Josep M Guiu

director del Área de Farmacia y del Medicamento del Consorci de Salut i Social de Catalunya, y vicepresidente por Europa de la Sección de Farmacia Hospitalaria de la Federación Internacional de Farmacia

Jordi Nicolás

vicepresidente de la Sociedad Española de Farmacia Hospitalaria, y jefe de Servicio del Hospital Universitari Mútua de Terrassa, Barcelona

Brian Lawson

director ejecutivo asociado de Board of Pharmacy Specialties

Maria Pilar Modamio

catedrática de farmacia clínica y atención farmacéutica de la Facultad de Farmacia y Ciencias de la Alimentación de la Universidad de Barcelona

Marianne Ivey

profesora emérita de University of Cincinnati, y presidenta de la junta directiva de Board of Pharmacy Specialties

Eduardo Mariño

catedrático de farmacia clínica y atención farmacéutica de la Facultad de Farmacia y Ciencias de la Alimentación de la Universidad de Barcelona

Los inicios de la certificación BPS y su papel en el desarrollo de la farmacia hospitalaria

La evolución de la certificación BPS en EE.UU. y su contribución al desarrollo farmacéutico fue el tema que inauguró la jornada. **Marianne Ivey**, profesora emérita de *University of Cincinnati* y presidenta de la junta directiva de la agencia estadounidense *Board of Pharmacy Specialties (BPS)* explicó que la especialización en Estados Unidos empezó en la década de los 60 del siglo pasado. Para Ivey, “los farmacéuticos de los hospitales constataron que la formación en bioquímica y farmacología no estaba ayudándoles suficientemente a comprender el cuidado que debían tener los pacientes y sus tratamientos”. En esos años, según su opinión, comenzó un movimiento, que prosiguió en los 70, a través del cual se pretendía adquirir mayores conocimientos sobre la atención al paciente con la finalidad de estar lo mejor preparados posible. “En lugar de estar tanto tiempo en la farmacia, los profesionales empezaron a frecuentar las plantas de hospitalización, en las distintas unidades, para estar con los pacientes y escucharlos. Empezaron a estudiar por su propia cuenta hasta que las universidades se percataron de que un tratamiento más técnico tenía que formar parte del currículum de los farmacéuticos en los EE.UU.”, prosiguió.

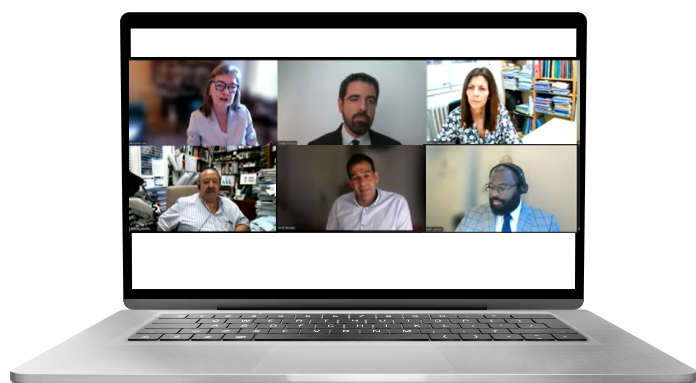
En 1976, la *American Pharmacists Association (APhA)* desarrolló la junta de especialidades farmacéuticas, conocida como *BPS (Board of Pharmacy Specialties)*. Las primeras especialidades de esta agencia no gubernamental estadounidense fueron farmacia nuclear, asistencia nutricional y farmacoterapia. En la actualidad, existe un total de 14 especialidades activas.

En 1976, la *American Pharmacists Association (APhA)* desarrolló la junta de especialidades farmacéuticas (BPS), cuyas primeras especialidades fueron farmacia nuclear, asistencia nutricional y farmacoterapia.

Brian Lawson, director ejecutivo asociado del *Board of Pharmacy Specialties*, destacó en su intervención la capacidad de autorregulación que tiene la profesión farmacéutica. “Como farmacéuticos, tenemos el compromiso de seguir aprendiendo continuamente y uno de los beneficios de la certificación BPS y de la junta de certificación no es solo pasar unos exámenes muy rigurosos, que están muy controlados y revisados, sino que hay un proceso de renovación que debe llevarse a cabo cada siete años para mantener esa certificación”.

Respecto a la significación de la certificación BPS a nivel internacional, la presidenta de la junta directiva de la *Board of Pharmacy Specialties* señaló la necesidad de disponer de recursos suficientes como uno de los elementos principales para su evolución. “En algunos países es más complicado, porque un

mismo farmacéutico tiene que encargarse de cientos de pacientes. En lugares como los Países Bajos, Australia y Reino Unido el avance es más rápido. Pero incluso en países en vías de desarrollo, hay farmacéuticos que, una vez que han obtenido su título, disponen de una formación adicional, a través de un programa de residencia. Sin duda, la COVID-19 ha demostrado que los farmacéuticos en cualquier país del mundo pueden contribuir al cuidado de aquellos pacientes que necesitan una asistencia adicional”, aseguró Ivey.

El liderazgo de España en certificaciones BPS en Europa

Lawson, por su parte, destacó el papel de la certificación BPS como el “motor impulsor” que se ha utilizado para desarrollar el campo de la farmacia hospitalaria, “no solo en EE.UU. sino en todo el mundo”. El director ejecutivo asociado de la *Board of Pharmacy Specialties* puso en valor el crecimiento del número de certificaciones a nivel global en los últimos años, así como el liderazgo europeo de España en certificación. “En 2009, teníamos unas 40.000 certificaciones en el mundo y hoy en día tenemos 54.000, un 10% de ellas fuera de EE.UU. Estimamos que hay un farmacéutico certificado en al menos 58 países, lo que

permite mejorar el compromiso a nivel local con las certificaciones. En el caso de España, tenemos 364 farmacéuticos certificados. La mayor parte de ellos tienen la certificación BPS en oncología, mientras que 61 la tienen en farmacoterapia y 22 en soporte nutricional”.

Para **Eduardo Mariño**, catedrático de farmacia clínica y atención farmacéutica de la Facultad de Farmacia y Ciencias de la Alimentación de la Universidad de Barcelona, este avance de la farmacia clínica en España tiene, no obstante, un largo camino por recorrer. Mariño señaló que “hacen falta muchos más puntos de unión entre el grado y las especializaciones. Debería haber una mayor conexión entre la universidad y el ámbito de la farmacia hospitalaria. Es cierto que en los últimos 30 años han cambiado muchos planes de estudio, pero todavía queda mucho por hacer.”

”

En España, hay 364 farmacéuticos certificados, la mayor parte de ellos con la certificación BPS en oncología.

El reconocimiento de la certificación para los empleadores

Uno de estos cambios tiene que ver con el sistema de reconocimiento de la certificación BPS. En España, las bolsas de trabajo solamente acreditan méritos a los candidatos mediante los títulos universitarios o los de la administración. En Estados Unidos, el método es distinto. Los farmacéuticos pueden desarrollar su actividad sin necesidad de disponer de la certificación, ya que la especialización es voluntaria, pero el reconocimiento de los empleadores es cada vez mayor para aquellos profesionales que disponen de ella. “En mi experiencia como empleadora, si tenía que elegir entre alguien que estaba certificado o no mi tendencia era contratar, sin duda alguna, al que estaba certificado”, aseguró Marianne Ivey. Otro de los aspectos fundamentales para Ivey es la conexión entre el hospital y la universidad, “muy bien estructurada en EE.UU.” En su opinión, “la mayor parte de los farmacéuticos que se especializan en EE.UU. ejercen en los hospitales y eso es gracias a mucha experiencia y a muchos recursos”.

En este sentido, **María Pilar Modamio**, catedrática de Farmacia Clínica y Atención Farmacéutica de la Facultad de Farmacia y Ciencias de la Alimentación de la Universidad de Barcelona, presentó la Unidad de Farmacia Clínica y Atención Farmacéutica que han puesto en marcha en su universidad, formada por profesorado académico, docentes asociados y diferentes especialistas del ámbito de la farmacia hospitalaria, de la farmacia comunitaria e incluso de la farmacia de atención primaria, lo que permite fomentar la relación entre la universidad y el ejercicio de la práctica farmacéutica. Entre otras iniciativas, se imparte un máster universitario sobre medicamentos, salud

y sistema sanitario. “Con este máster, intentamos aproximar a los graduados en farmacia a la realidad profesional que se está viviendo, como es el ámbito de la farmacia hospitalaria. El máster no es un requisito para los farmacéuticos, pero sí una manera de actualizarse y de ampliar su ámbito profesional.”, apuntó.

Marianne Ivey:

“Gracias a la larga experiencia y a los recursos destinados, la mayor parte de los farmacéuticos que se especializan en EE.UU. ejercen en los hospitales”.

PANEL 2

La especialización en farmacia oncológica en España

Moderadora

Teresa Bermejo

directora de la revista Farmacia Hospitalaria

Maria Josep Carreras

BCOP. Jefa de sección del Servicio de farmacia del Hospital Universitari Vall d'Hebron, y directora del curso de preparación BCOP de la SEFH

Cyrine-Eliana Haidar

PharmD, BCPS, BCOP. Coordinadora de la residencia en farmacogenómica clínica en el St. Jude Children's' Research Hospital y Profesora asociada en el Departamento de Farmacia Clínica y Ciencia Traslacional en de la Universidad de Tennessee

Miguel Ángel Calleja

jefe de Servicio de Farmacia del Hospital Virgen de la Macarena, Sevilla, y expresidente de la Sociedad Española de Farmacia Hospitalaria

Cindy O'Bryant

BCOP. Vicedecana para asuntos académicos y docentes y profesora de la Skaggs School of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences de la Universidad de Colorado. Ex-presidenta de la Hematology Oncology Pharmacy Association

Maria Sacramento Díaz

BCOP. Jefa de sección del Servicio de farmacia del Hospital Clínico Universitario Virgen del Arrixaca, Murcia

La importancia de la especialización en farmacia oncológica en España

El segundo de los bloques temáticos del debate, centrado en la especialización en farmacia oncológica en España, fue moderado por **Teresa Bermejo**, directora de la revista *Farmacia Hospitalaria*, órgano de expresión científica de la Sociedad Española de Farmacia Hospitalaria (SEFH). Antes de presentar a los ponentes, Bermejo quiso destacar el hecho de que el 18% de las publicaciones editadas en su revista en los últimos dos años se enmarcaron en el área de oncohematología, algo que refuerza la importancia de esta especialidad en el contexto de la farmacia hospitalaria en nuestro país.

Maria Josep Carreras, jefa de sección del Servicio de Farmacia del Hospital Universitari Vall d'Hebron y directora del curso de preparación BCOP de la SEFH, recordó los inicios de la certificación BPS en el área de oncología (BCOP) en España. Carreras, una de las pioneras e impulsoras de esta certificación, destacó la figura del doctor Josep Baselga como elemento diferenciador. "Baselga, que se incorporó a Vall d'Hebron en 1996, ha sido reconocido como uno de los líderes internacionales en el avance de la oncología, en el desarrollo de las clasificaciones moleculares de los tumores, de las alteraciones genéticas de los tumores y en la puesta en marcha de las terapias dirigidas. El doctor Baselga revolucionó completamente el servicio de oncología, estructuró todas las áreas asistenciales en subespecializaciones en oncología y creó una unidad de ensayos clínicos que hoy es un referente a nivel internacional, liderada por el doctor Josep Taberner", aseguró.

Para Carreras, la labor de Baselga fue complementada decisivamente con la

contribución del doctor Josep Monterde, jefe de Servicio de Farmacia del Hospital Vall d'Hebron en aquellos años. Monterde, según Carreras, era "un amante de la ideología y forma de trabajo americanas". "Ambos consideraron que los farmacéuticos del hospital teníamos que ampliar nuestro conocimiento en oncología para poder integrarnos en este equipo de oncólogos que se estaba desarrollando a pasos agigantados", apuntó. BPS reconoció la especialización de farmacia oncológica en 1996 y en 1998 tuvo lugar el primer examen como subespecialización. La jefa de sección del Servicio de Farmacia del Hospital Universitari Vall d'Hebron se examinó a finales de 1999. "Tengo el orgullo de decir que fui una de las 180 primeras personas acreditadas BPS del segundo año de esta acreditación internacional", afirmó Carreras.

Posteriormente, **Gerardo Cajaraville**, entonces presidente y fundador de del Grupo Español para el Desarrollo de la Farmacia Oncológica (GEDEFO) de la SEFH, pidió a Carreras que coordinara un curso a nivel nacional para que los farmacéuticos especialistas que trabajaban en farmacia oncológica pudieran acceder a la formación que implicaba la acreditación BPS. "La primera edición del curso se realizó en el año académico 2002-2003 y los primeros 20 especialistas en farmacia oncológica hospitalaria se examinaron en octubre de 2003. El curso se configuró con carácter bianual. Desde entonces, llevamos 10 ediciones y se han certificado más de 200 profesionales", señaló orgullosa Maria Josep Carreras.

España es el segundo país del mundo, solo por detrás de EE.UU., en el que hay más certificaciones BPS en farmacia oncológica, con más de 120 farmacéuticos certificados. Para **María Sacramento Díaz**, jefa de sección del Servicio de Farmacia del Hospital Clínico Universitario

Virgen del Arrixaca de Murcia, la razón principal de estos buenos indicadores es el hecho de que “hemos tenido líderes que nos han impulsado, personas como Gerardo Cajaraville y la propia María Josep Carreras, además del impulso que dio el curso de GEDEFO, con clases presenciales coordinadas por especialistas en las distintas materias”. Díaz, quien también participa como profesora desde 2005, señaló que “en los equipos de los hospitales hay incorporados profesionales que ayudan a la formación de los residentes y de los adjuntos recién contratados que empiezan a trabajar en las áreas”. “Creo que ésta es una de las razones que explica el éxito y el porqué tenemos tantos compañeros con esta especialidad”, apuntó.

María Sacramento Díaz:

“La razón principal de que España sea el segundo país del mundo con más certificaciones BPS en farmacia oncológica (120) es haber contado con líderes en la profesión, que nos han impulsado a obtenerlas”.

Las ventajas de tener la certificación BCOP en EE.UU.

En Estados Unidos, la certificación a los farmacéuticos especialistas en el área de la oncohematología también aporta un claro valor añadido. **Cindy O'Bryant**, vicedecana para asuntos académicos y docentes y profesora de la *Skaggs School of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences* de la Universidad de Colorado, aseguró que los farmacéuticos oncológicos tratan pacientes que son muy complejos. “Mis estudiantes están sorprendidos de la cantidad de nuevos fármacos que se aprueban cada año y es muy importante que, como farmacéuticos oncológicos, encontremos formas de mejorar continuamente y de aumentar nuestro conocimiento para poder cuidar mejor a nuestros pacientes. La certificación nos aporta un nivel muy alto de conocimientos, eleva nuestras expectativas de práctica y mejora nuestras habilidades”, explicó.

O'Bryant, quien fuera presidenta de la *Hematology Oncology Pharmacy Association (HOPA)*, habló sobre las oportunidades que aporta en EE.UU. la certificación en farmacia oncológica. “En algunos puestos de trabajo no te consideran si no tienes la certificación, se trata prácticamente de un requisito y suele también ser un aspecto importante para poder promocionar en la universidad, ya sea para trabajar como profesor o para formar parte de un departamento de oncología. En los EE.UU., tenemos la posibilidad de ser un miembro fundamental del equipo de cuidado del paciente”.

Por su parte, **Cyrine-Eliana Haidar**, coordinadora de la residencia en farmacogenómica clínica en el St. Jude Children's Research Hospital y profesora asociada en el Departamento de Farmacia Clínica y Ciencia Traslacional en la

Universidad de Tennessee, habló sobre el reconocimiento que a muchos colegas se les da en sus países por tener una certificación de una asociación acreditada en EE.UU. Asimismo, Haidar abordó la cuestión de los beneficios e incentivos que giran entorno a la certificación en su país. “Antes, el coste de la certificación era una limitación. Muchos farmacéuticos no querían pagar de su bolsillo su obtención y mantenimiento, pero ahora los empleadores dan incentivos para que los farmacéuticos realicen estos exámenes y cubren los gastos de los créditos que son necesarios para poder mantenerla, lo que ha marcado una gran diferencia. Se ha incentivado a las personas para que pasen el examen y la obtengan, porque es un requisito cada vez más importante para los farmacéuticos”.

En España, la perspectiva a la hora de seleccionar farmacéuticos para el área de oncohematología es un tanto distinta todavía, ya que no se considera la certificación BCOP como una necesidad. “Como jefe de servicio, siempre he trabajado para que mis farmacéuticos del área oncohematológica sean BPS. Si yo pudiera hacer la selección, siempre lo exigiría como un requisito”, aseguró **Miguel Ángel Calleja**. Según el expresidente de la SEFH, durante su etapa al frente de la institución, se trabajó con el Ministerio de Educación en la posibilidad de que se reconocieran las subespecialidades o áreas específicas en la farmacia hospitalaria en el modelo español, “pero es algo que no se ha podido concretar por el momento”. Por otro lado, en opinión de Calleja, “disponer de la certificación BPS no está valorado como se debería en las bolsas de empleo ni en las ofertas públicas, pero tendría que ser un criterio de selección exigible para que el área de oncohematología esté a un nivel adecuado”.

”
Miguel Ángel Calleja:
“En España, disponer de la certificación BPS aún no está valorado como debería en las bolsas de empleo ni en las ofertas públicas”.

El papel de GEDEFO para la formación de los especialistas

La jefa de sección del Servicio de Farmacia del Hospital Clínico Universitario Virgen del Arrixaca de Murcia remarcó la labor de GEDEFO para la enseñanza de los especialistas. “La formación BCOP ha sido muy importante para todos nosotros, pero no es la única. Actualmente, GEDEFO está impartiendo un máster en formación de oncohematología para farmacéuticos hospitalarios y está realizando cursos de formación en oncología para residentes por medio de universidades españolas. BCOP es una formación fantástica, probablemente ha sido la que más nos ha ayudado a aumentar el nivel de conocimiento, pero no es la única formación en la que nos basamos”, afirmó.

En este sentido, Díaz quiso señalar las dificultades que puede encontrarse la certificación BCOP para que se convierta en una formación obligatoria en España. “Lo veo muy difícil, salvo que se haga una adaptación. Se trata, además, de un curso caro, que directamente ningún hospital público subvenciona. Un curso con los estándares americanos, que no siempre coinciden con los europeos y, al no tener esa equivalencia curricular a nivel nacional, podría ser un problema, más allá de la satisfacción personal y del compromiso con la excelencia”.

“Obtener el BCOP permite acreditar una formación elevada, probablemente ha sido la herramienta que más nos ha ayudado a aumentar el nivel de conocimiento, aunque no es la única formación en la que nos basamos en la farmacia oncológica”.

Perspectivas de futuro de la subespecialización en farmacia oncológica

El último punto del debate abordó la visión de futuro de la subespecialización en farmacia oncológica. “Es evidente que tiene que existir una especialización posterior y de manera continuada por los avances y cambios que se dan en nuestra área”, reiteró María Josep Carreras. En este aspecto coincidió Miguel Ángel Calleja, cuya intervención concluyó la jornada: “Confío en que, en el futuro, se pueda conseguir el reconocimiento del área de capacitación en farmacia oncológica como un área de capacitación necesaria”.

INTRODUCTION

BPS certification and sub-specialties in hospital pharmacy in Spain

Under the title 'The BPS certification and hospital pharmacy sub-specialty in Spain', on 7 July, the Consortium of Health and Social Care of Catalonia held an online session that brought together representatives of the Board of Pharmacy Specialties, hospital pharmacists and academics with the aim of discussing about hospital pharmacists certification, analysing the evolution of BPS certification in the US and the rest of the world and exploring its future prospects. The webinar was structured around two core themes. Firstly, the certification's role as a driver of the hospital pharmacy specialty, and secondly, the Board Certified Oncology Pharmacist certification, the sub-specialty that currently accounts for the highest number of certified hospital pharmacists in Spain.

Jordi Nicolás, Vice President of the Spanish Society of Hospital Pharmacy and Head of the Pharmacy Department at *Hospital Universitari Mútua de Terrassa*, and **Josep Maria Guiu**, Director of Pharmacy and Medicines of CSC and Vice President for the Europe Region or the Hospital Section of the International Pharmaceutical Federation (FIP), introduced the content and moderated the panellists during the first section of the debate.

PANEL 1

Board certification as a driver for hospital pharmacy specialization

Chair

Josep M Guiu

Director of Pharmacy and Medicines, Consortium of Health and Social Care of Catalonia and VP Europe, Hospital Pharmacy Section. FIP

Jordi Nicolás

Vice president of SEFH. Head of Pharmacy. Hospital Universitari Mútua de Terrassa, Barcelona

Brian Lawson

Associate Executive Director, Board of Pharmacy Specialties

Maria Pilar Modamio

Professor of Clinical Pharmacy and Pharmaceutical Care. Faculty of Pharmacy and Food Sciences. University of Barcelona

Marianne Ivey

Professor Emerita. University of Cincinnati. Past-president of ASHP. Board of directors of BPS

Eduardo Mariño

Professor of Clinical Pharmacy and Pharmaceutical Care. Faculty of Pharmacy and Food Sciences. University of Barcelona

BPS certification and the advancement of hospital pharmacy practice

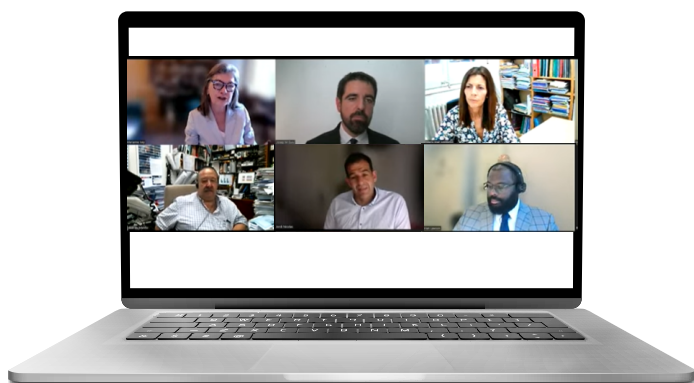
The session began with an overview of the history of the BPS certification in the US and its contribution to pharmacy practice advancement. **Marianne Ivey**, Professor Emerita at the University of Cincinnati and Chair of the BPS Board of Directors, explained that pharmacy specialties emerged in the United States in the 1960s. M. Ivey stated “hospital pharmacists found that training in biochemistry and pharmacology was not helping them sufficiently to understand the care and treatments required by their patients”. In her opinion, a movement emerged during those years and continued into the 70s, aimed at increasing knowledge about patient care, with the goal of being as best prepared as possible. “Instead of spending so much time in the pharmacies, professionals started to visit different departments in hospital wards, to be with patients and listen to them. Initially they studied on their own, until the universities realised that a more technical approach had to become part of the curriculum for pharmacists in the US”, she continued. In 1976, BPS was established as an autonomous division of the American Pharmacists Association (APhA). The initial approved specialties were nuclear pharmacy, nutrition support and pharmacotherapy. Currently, there are 14 active specialties.

Brian Lawson, Associate Executive Director of the Board of Pharmacy Specialties highlighted the pharmacy profession’s capacity for self-regulation. “As pharmacists, we are committed to continuous learning and one of the benefits of the BPS certification and recertification is that candidates not only

In 1976, BPS was established as an autonomous division of the American Pharmacists Association (APhA). The initial approved specialties were nuclear pharmacy, nutrition support and pharmacotherapy. Currently, there are 14 active specialties

have to pass rigorous exams that are closely monitored and reviewed, there is also a renewal process that has to be completed every seven years to keep that certificate”.

Regarding the role of hospital pharmacy certification at global level, the Chair of the Board of Directors of the Board of Pharmacy Specialties remarked that having sufficient resources is one of the key elements for its future development. “It’s more difficult in some countries because a single pharmacist has to take care of hundreds of patients. Progress is quicker in countries like the Netherlands, Australia and the UK. But even in developing countries, once they have obtained their pharmacy degree, there are pharmacists who have additional training through a residency program. Unquestionably, COVID-19 showed that pharmacists in any country in the world can contribute to the care of those patients who require additional support”, noted M. Ivey.

the progress made in clinical pharmacy in Spain, it still has a long way to go. E. Mariño remarked that “there is a need to build stronger links between degrees and specialties. There should be a greater connection between universities and the field of hospital pharmacy. While it is true that many pharmacy degree curricula have changed over the last 30 years, there is still much to be done to advance pharmacy practice”.

Hospital pharmacy in Spain is leading the BPS certification in Europe

B. Lawson underlined the BPS certification's role as the “driving force” that has been used to advance the field of hospital pharmacy, “not only in the US, but across the world”. The Associate Executive Director of the Board of Pharmacy Specialties highlighted the increase in the number of certifications around the world in recent years and Spain's leading position in BPS certifications in Europe. “In 2009, we had around 40,000 certifications worldwide and we now have 54,000, 10% of which are outside the US. We estimate that there are BPS certified pharmacists in at least 58 countries, allowing the commitment to certifications to be improved locally. In the case of Spain, there are 364 certified pharmacists. Most of them are BPS-certified oncology pharmacists, while 61 are certified in pharmacotherapy and 22 in nutrition support”.

For **Eduardo Mariño**, Full professor of clinical pharmacy and pharmaceutical care at the University of Barcelona's Faculty of Pharmacy and Food Sciences, despite

”

There are 364 certified pharmacists in Spain, most of whom are BPS-certified in oncology.

Recognition of the certification by the employers

One of those changes relates to the BPS certification recognition system. In Spain, the job boards in the National health system only credit candidates for university degrees or government certificates. In the United States, the system is different. Pharmacists can carry out their work without having the BPS certificate, as specialisation is voluntary, but the professionals who have it are gaining greater recognition by their employers. “In my experience as an employer, if I had to choose between someone who was certified and someone who wasn't, without question I would tend to hire the one who was certified”, affirmed Marianne Ivey. Another key aspect for M. Ivey is the link between hospitals and universities, “which is very well structured in the US.”

On this point, **María Pilar Modamio**, Full professor of clinical pharmacy and pharmaceutical care at the University of Barcelona's Faculty of Pharmacy and Food Sciences, presented the Clinical Pharmacy and Pharmaceutical care Unit that they have set up in the University of Barcelona in Spain, with academic staff, associate professors and different specialists in the fields of hospital pharmacy, community pharmacy and even primary care pharmacy, allowing closer links to be established between universities and pharmacy practice. Among other initiatives, it offers a Master's degree in Medicines, Health and the Healthcare System. “With this Master's degree, we are trying to train pharmacy graduates for real-life professional practice, in areas such as hospital pharmacy. Pharmacists do not need the master's degree, but it's a way to upgrade their knowledge and broaden their professional horizon”, she noted.

Marianne Ivey:
“Thanks to their extensive experience and the resources that they are allocated, in the US, most pharmacists who specialise work in hospitals”.

PANEL 2

Oncology pharmacy specialization in Spain

Chair

Teresa Bermejo

Director of Farmacia Hospitalaria journal

Maria Josep Carreras

BCOP. Head of Section Hospital pharmacist. Hospital Universitari Vall d'Hebron. Director of the SEFH preparation course for BCOP

Cyrine-Eliana Haidar

PharmD, BCPS, BCOP Clinical Pharmacogenomics residency Coordinator at St. Jude Children's Research Hospital and Assistant Professor at the Department of Clinical Pharmacy and Translational Science, University of Tennessee Health Sciences Center

Miguel Ángel Calleja

Head of Pharmacy. Hospital Virgen de la Macarena, Sevilla. Past-president of SEFH

Cindy O'Bryant

BCOP. Associate Dean for Academic and Faculty Affairs, Professor at Department of Clinical Pharmacy at the University of Colorado Skaggs School Pharmacy and Pharmaceutical Sciences. Past-President of the Hematology Oncology Pharmacy Association

Maria Sacramento Díaz

BCOP. Head of Section. Hospital pharmacist. Hospital Clinico Universitario Virgen del Arrixaca. Murcia

The oncology pharmacy specialty in Spain

The second topic of the debate, dealing with the oncology pharmacy specialty in Spain, was moderated by **Teresa Bermejo**, Director of the journal *Farmacia Hospitalaria*, the scientific publication of the Spanish Society of Hospital Pharmacy (SEFH). *Farmacia Hospitalaria* publishes a 18% of the articles within the area of haemato-oncology, as is an area of major significance for hospital pharmacy in Spain.

Maria Josep Carreras, Chief of section in Pharmacy Department at *Hospital Universitari Vall d'Hebron* and Director of the SEFH's BCOP preparatory course, recalled the early days of the BPS certification in oncology pharmacy in Spain. M.J. Carreras, a pioneer and promoter of Board Certified Oncology Pharmacy (BCOP) certification, highlighted the vital difference made by the oncologist Dr Josep Baselga. "Baselga, who joined *Vall d'Hebron* in 1996, has been recognised as one of the world's leading figures for the advancement of oncology". At that moment, Dr Josep Monterde, who has the Head of the Pharmacy Department at *Hospital Vall d'Hebron*. Their partnership and leadership in promoting the improvement of pharmaceutical oncology was a determining factor. "They both believed that hospital pharmacists had to broaden their knowledge in oncology, so that we could become part of that oncology clinical team in a field that was developing by leaps and bounds", she noted. BPS recognised the oncology pharmacy specialty in 1996 and its first exam as a specialty was held in 1998. The Head of section of Oncology pharmacy at *Hospital Universitari Vall d'Hebron* took the exam at the end of 1999. "I'm proud to say that I was one of the first 180 people

to be BPS-certified in the second year of this certification", remarked M.J. Carreras.

At that moment, Josep Monterde, who has the Head of the Pharmacy Department at *Hospital Vall d'Hebron* "their partnership and leadership in promoting the improvement of pharmaceutical oncology was a determining factor". "They both believed that hospital's pharmacists had to broaden their knowledge in oncology, so that we could become part of that oncology clinical team in a field that was developing by leaps and bounds", she noted. BPS recognised the oncology pharmacy specialty in 1996 and its first exam as a specialty was held in 1998. The Head of section of Oncology pharmacy at *Hospital Universitari Vall d'Hebron* took the exam at the end of 1999. "I'm proud to say that I was one of the first 180 people to be BPS-certified in the second year of this certification", remarked Carreras.

Subsequently, it was released a course promoted by the Spanish group of oncology pharmacists (GEDEFO) to prepare for BCOP examination hospital pharmacists that were working in oncology pharmacy, which has been coordinated by M.J. Carreras. "The first course took place during the 2002-2003 academic year and the first 20 specialists in hospital oncology pharmacy sat their exams in October 2003. The course has been held twice-yearly. Since then, we have had 10 courses and over 200 hospital pharmacists have been BCOP certified", remarked Maria Josep Carreras proudly.

Spain is the country with the second highest number of BPS certifications in oncology pharmacy in the world with over 120 certified pharmacists, only behind the US. For **María Sacramento Díaz**, Chief of section of the Pharmacy Department at *Hospital Clínico Universitario Virgen del Arrixaca* in Murcia, the main reason for these strong figures is the fact that "we have had leaders who

have encouraged us, people like Gerardo Cajaraville and Maria Josep Carreras, in addition to the impetus provided by the GEDEFO preparation course, with face-to-face classes coordinated by specialists in different oncology areas". M.S. Díaz, who has also been involved as a professor since 2005, noted that "hospital pharmacists have joined the clinical teams in the hospitals to help train recently-hired pharmacy residents and consultants who are starting to work in these areas". "I think that this is one of the reasons that explains certification success and also why we have so many colleagues in this specialty", she remarked.

M.S. Díaz talked about the GEDEFO's work teaching hospital pharmacy specialists. "BCOP training has been very important to all of us for advanced specialist training, but it is not the only one". GEDEFO currently offers a master's degree in haemato-oncology for hospital pharmacists and it's holding training courses on oncology for residents through Spanish universities. BCOP is a fantastic certification. It's probably the one that has helped us most to increase the level of knowledge, but it's not the only training on which we rely", she commented. On this point, Díaz wanted to highlight the problems that the BCOP certification may face in becoming endorsed in the hospital pharmacy training in Spain. "It's an expensive exam which isn't directly subsidised by any public hospital. Moreover, it is based on US standards, which are not always the same as they are in Europe and, in the absence of curricular equivalence nationally, it may be a problem, leaving aside any personal satisfaction and commitment to excellence of Spanish hospital pharmacists".

”
María Sacramento Díaz: “The main reason that Spain is the country with the second highest number of BPS certifications in oncology pharmacy in the world is that we have had great professional leaders, who have encouraged us to obtain them”.

BCOP certification in the US

In the United States, certifying specialist pharmacists in the area of haemato-oncology also brings clear added benefits.

Cindy O'Bryant, Associate Dean for Academic and Faculty Affairs and Professor at the University of Colorado's Skaggs School of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences, stated that oncology pharmacists treat highly complex patients. "My students are surprised by the number of new drugs that are approved every year and it's very important for us, as oncology pharmacists, to find ways to continuously improve and increase our knowledge, so that we can provide better care for our patients. The certification provides us with a high level of knowledge, it raises our practice expectations and it improves our skills", she explained.

C. O'Bryant, who served as President of the Haematology Oncology Pharmacy Association (HOPA), spoke about the opportunities that certification in oncology pharmacy brings in the US. "You will not be considered for certain jobs if you are not certified, it's practically a requirement. It's also usually important for promotions in universities, whether you work as a professor or join an oncology department. In the US, we have the opportunity to be a key member of a patient's care team".

Meanwhile, **Cyrine-Eliana Haidar**, Clinical Pharmacogenomics Residency Coordinator at St. Jude Children's Research Hospital and Associate Professor at the University of Tennessee's Department of Clinical Pharmacy and Translational Science, talked about the recognition that many of her colleagues receive in different countries for having a certification from an institution that is accredited in the US. Additionally, C.E. Haidar discussed about the benefits and incentives associated with the certification in the US. "The

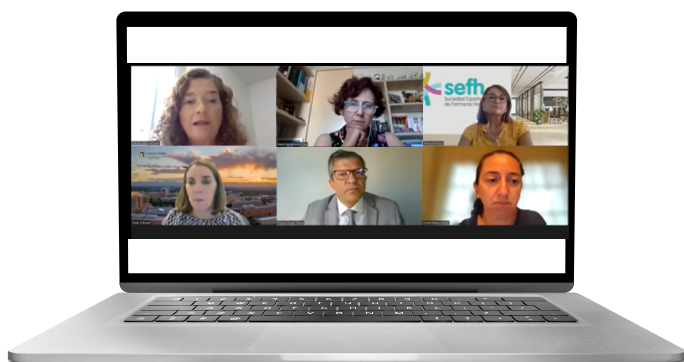
cost of the certification used to be an obstacle. Many pharmacists did not want to pay for obtaining and maintaining it out of their own pockets. But now, employers offer incentives for pharmacists to sit these exams and they cover the costs for the credits that are required to maintain it. This has made a big difference. People have been encouraged to sit the exam and obtain the certificate, because it's an increasingly important requirement for pharmacists".

In Spain, the perspective when hiring pharmacists for haemato-oncology pharmacy units is still somewhat different, because BCOP certification is not mandatory. "As a pharmacy department head, I have always tried to ensure that my pharmacists in the haemato-oncology area are BPS-certified. If the choice were down to me, I would always make it a requirement", affirmed **Miguel Ángel Calleja**. According to the former President of the SEFH, during his as president, he worked with the Ministry of Education on the possibility of sub-specialties or specific areas of hospital pharmacy being recognised in the Spanish model, "but it has not materialised as yet". Furthermore, in M.A. Calleja's opinion, "being BPS-certified is not valued as highly as it should be on job boards or in public recruitment, but it should be a pre-requisite of selection to allow haemato-oncology pharmacy units to achieve advanced standards of practice".

Future prospects of the oncology pharmacy sub-specialty

Miguel Ángel Calleja:
“In Spain, being BPS-certified is not valued as highly as it should be on job boards or in public recruitment”.

The final part of the debate dealt with the future outlook of the oncology pharmacy sub-specialty. “It’s clear that there should be subsequent and ongoing specialisation due to the advances and changes occurring in our field”, reaffirmed Maria Josep Carreras. Miguel Ángel Calleja, whose talk concluded the conference, agreed: “I believe that, in the future, training in oncology pharmacy may be recognised as a necessary area of training”.

INTRODUCCIÓ

La certificació BPS i la subespecialització en farmàcia hospitalària a Espanya

El Consorci de Salut i Social de Catalunya va organitzar, el passat 7 de juliol, un debat en el qual van intervenir representants del sector a escala nacional i internacional. La jornada, estructurada en dos blocs de contingut, va repassar els inicis de la certificació als EUA i a Espanya, va analitzar la seva evolució i va abordar-ne les perspectives de futur.

La certificació BPS està considerada l'estàndard més apreciat per reconèixer la qualificació i les capacitats d'un farmacèutic dins d'una àrea d'especialitat de la farmàcia. Sota el títol 'La certificació BPS i la subespecialització en farmàcia hospitalària a Espanya', el Consorci de Salut i Social de Catalunya (CSC) va organitzar, el passat 7 de juliol, un debat en línia que va reunir els principals representants de Board of Pharmacy Specialties –l'agència estatunidenca que concedeix aquesta acreditació des que fou creada en 1976-, farmacèutics d'hospital i altres experts en certificació, amb l'objectiu de conèixer els inicis de la certificació BPS, analitzar la seva evolució a escala nacional i internacional i abordar-ne les perspectives de futur. La jornada es va estructurar en dos eixos temàtics. El primer va tractar el paper de la certificació com a element impulsor de l'especialització en farmàcia hospitalària, mentre que el segon es va centrar en la certificació Board Certified Oncology Pharmacist, la subespecialitat que avui dia registra un major nombre de professionals espanyols acreditats.

Jordi Nicolás, vicepresident de la Societat Espanyola de Farmàcia Hospitalària i cap de Servei de l'Hospital Universitari Mútua de Terrassa, i **Josep Maria Guiu**, director de l'Àrea de Farmàcia i del Medicament del CSC i vicepresident per Europa de la Secció de Farmàcia Hospitalària de la Federació Internacional de Farmàcia, van ser els encarregats d'introduir els continguts i de moderar els ponents durant el primer dels blocs del debat.

PANEL 1

La certificació com a element impulsor de l'especialització en farmàcia hospitalària

Moderador

Josep M Guiu

director de l'Àrea de Farmàcia i del Medicament del Consorci de Salut i Social de Catalunya, i vicepresident per Europa de la Secció de Farmàcia Hospitalària de la Federació Internacional de Farmàcia

Jordi Nicolás

vicepresident de la Societat Espanyola de Farmàcia Hospitalària i cap de Servei de l'Hospital Universitari Mútua de Terrassa, Barcelona

Brian Lawson

director executiu associat de Board of Pharmacy Specialties

Maria Pilar Modamio

catedràtica de farmàcia clínica i atenció farmacèutica de la Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona

Marianne Ivey

professora emèrita d'University of Cincinnati, i presidenta de la junta directiva de Board of Pharmacy Specialties

Eduardo Mariño

catedràtic de farmàcia clínica i atenció farmacèutica de la Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona

Els inicis de la certificació BPS i el seu paper en el desenvolupament de la farmàcia hospitalària

L'evolució de la certificació BPS als EUA i la seva contribució al desenvolupament farmacèutic va ser el tema que va inaugurar la jornada. **Marianne Ivey**, professora emèrita de la Universitat de Cincinnati i presidenta de la junta directiva de l'agència estatunidenca Board of Pharmacy Specialties (BPS), va explicar que l'especialització als Estats Units va començar en la dècada dels 60 del segle passat. Per a Ivey, "els farmacèutics dels hospitals van constatar que la formació en bioquímica i farmacologia no estava ajudant-los prou a comprendre la cura que havien de rebre els pacients i els seus tractaments". En aquests anys, segons la seva opinió, va començar un moviment, que va prosseguir durant els 70, a través del qual es pretenia adquirir majors coneixements sobre l'atenció al pacient amb la finalitat d'estar com més preparats millor. "En lloc de passar tant de temps a la farmàcia, els professionals van començar a freqüentar les plantes d'hospitalització, a les diferents unitats, per estar amb els pacients i escoltar-los. Van començar a estudiar pel seu compte fins que les universitats es van adonar que un tractament més tècnic havia de formar part del currículum dels farmacèutics als EUA", va prosseguir.

El 1976, l'American Pharmacists Association (APhA) va desenvolupar la junta d'especialitats farmacèutiques, coneguda com a BPS (*Board of Pharmacy Specialties*). Les primeres especialitats d'aquesta agència no governamental estatunidenca van ser farmàcia nuclear, assistència nutricional i farmacoteràpia. En l'actualitat,

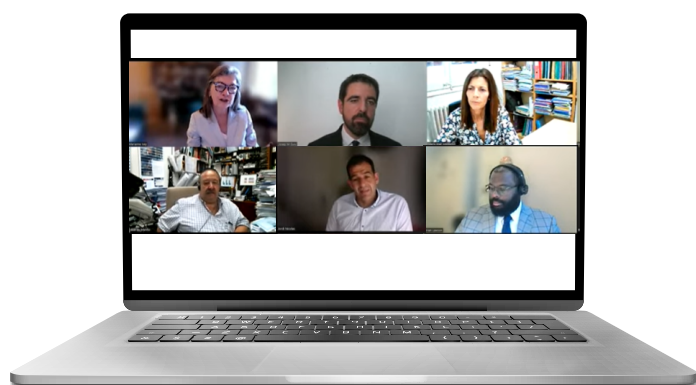
El 1976, l'American Pharmacists Association (APhA) va desenvolupar la junta d'especialitats farmacèutiques (BPS), les primeres especialitats de la qual van ser farmàcia nuclear, assistència nutricional i farmacoteràpia.

existeix un total de 14 especialitats actives.

Brian Lawson, director executiu associat del *Board of Pharmacy Specialties*, va destacar, en la seva intervenció, la capacitat d'autoregulació que té la professió farmacèutica. "Com a farmacèutics, tenim el compromís de continuar aprenent contantment i un dels beneficis de la certificació BPS i de la junta de certificació no és només passar uns exàmens molt rigorosos, que estan molt controlats i revisats, sinó que hi ha un procés de renovació que ha de dur-se a terme cada set anys per mantenir aquesta certificació".

Quant a la significació de la certificació BPS a l'àmbit internacional, la presidenta de la junta directiva de la *Board of Pharmacy Specialties* va assenyalar la necessitat de disposar de recursos suficients com un dels elements principals per a la seva evolució. "En alguns països és més complicat, perquè un mateix farmacèutic

ha d'encarregar-se de centenars de pacients. En llocs com els Països Baixos, Austràlia i el Regne Unit, l'avenç és més ràpid. Però, fins i tot en països en vies de desenvolupament, hi ha farmacèutics que, una vegada han obtingut el seu títol, disposen d'una formació addicional, a través d'un programa de residència. Sens dubte, la COVID-19 ha demostrat que els farmacèutics, en qualsevol país del món, poden contribuir a la cura d'aquells pacients que necessiten una assistència addicional", va assegurar Ivey.

El lideratge d'Espanya en certificacions BPS a Europa

Lawson, per part seva, va destacar el paper de la certificació BPS com el "motor impulsor" que s'ha utilitzat per desenvolupar el camp de la farmàcia hospitalària, "no només als EUA, sinó a tot el món". El director executiu associat de la Board of Pharmacy Specialties va remarcar el creixement del nombre de certificacions a escala global en els últims anys, així com el lideratge europeu d'Espanya en certificació. "El 2009, teníem unes 40.000 certificacions al món i avui dia en tenim 54.000, un 10% d'elles fora dels EUA. Estimem que hi ha un farmacèutic certificat en almenys 58 països, la qual cosa permet millorar el compromís a nivell local amb les

certificacions. En el cas d'Espanya, tenim 364 farmacèutics certificats. La major part d'ells tenen la certificació BPS en oncologia, mentre que 61 la tenen en farmacoteràpia i 22, en suport nutricional".

Per a **Eduardo Mariño**, catedràtic de farmàcia clínica i atenció farmacèutica de la Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona, aquest desenvolupament de la farmàcia clínica a Espanya té, no obstant això, un llarg camí per recórrer. Mariño va assenyalar que "fan falta molts més punts d'unió entre el grau i les especialitzacions. Hauria d'haver-hi una major connexió entre la universitat i l'àmbit de la farmàcia hospitalària. És cert que en els últims 30 anys han canviat molts plans d'estudi, però encara queda molt per fer."

”

A Espanya, hi ha 364 farmacèutics certificats, la majoria amb la certificació BPS en oncologia.

El reconeixement de la certificació per als ocupadors

Un d'aquests canvis té a veure amb el sistema de reconeixement de la certificació BPS. A Espanya, les borses de treball solament acrediten mèrits als candidats mitjançant els títols universitaris o els de l'administració. Als Estats Units, el mètode és diferent. Els farmacèutics poden desenvolupar la seva activitat sense necessitat de disposar de la certificació, ja que l'especialització és voluntària, però el reconeixement dels ocupadors és cada vegada major per a aquells professionals que en disposen. "En la meua experiència com a ocupadora, si havia de triar entre algú que estava certificat o no, la meua tendència era contractar, sens dubte, la persona que estava certificada", va assegurar Marianne Ivey. Un altre dels aspectes fonamentals per a Ivey és la connexió entre l'hospital i la universitat, "molt ben estructurada als EUA". En la seva opinió, "la major part dels farmacèutics que s'especialitzen als EUA exerceixen als hospitals i això és gràcies a molta experiència i a molts recursos".

En aquest sentit, **María Pilar Modamio**, catedràtica de Farmàcia Clínica i Atenció Farmacèutica de la Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació de la Universitat de Barcelona, va presentar la Unitat de Farmàcia Clínica i Atenció Farmacèutica que han posat en marxa a la seva universitat, formada per professorat acadèmic, docents associats i diferents especialistes de l'àmbit de la farmàcia hospitalària, de la farmàcia comunitària i fins i tot de la farmàcia d'atenció primària, la qual cosa permet fomentar la relació entre la universitat i l'exercici de la pràctica farmacèutica. Entre altres iniciatives, s'imparteix un màster universitari sobre medicaments, salut i sistema sanitari. "Amb aquest màster, intentem aproximar

els graduats en farmàcia a la realitat professional que s'està vivint, com és l'àmbit de la farmàcia hospitalària. El màster no és un requisit per als farmacèutics, però sí una manera d'actualitzar-se i d'ampliar el seu àmbit professional", va apuntar.

”

Marianne Ivey: "Gràcies a la llarga experiència i als recursos destinats, la major part dels farmacèutics que s'especialitzen als EUA exerceixen als hospitals".

PANEL 2

L'especialització en farmàcia oncològica a Espanya

Moderadora

Teresa Bermejo

directora de la revista *Farmacia Hospitalaria*

Maria Josep Carreras

BCOP. Cap de secció del Servei de farmàcia de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron, i directora del curs de preparació BCOP de la SEFH

Cyrine-Eliana Haidar

PharmD, BCPS, BCOP. Coordinadora de la residència en farmacogenòmica clínica al St. Jude Children's' Research Hospital i Professora associada al Departament de Farmàcia Clínica i Ciència Traslacional a de la Universitat de Tennessee

Miguel Ángel Calleja

cap de Servei de Farmàcia de l'Hospital Verge de la Macarena, Sevilla, i expresident de la Societat Espanyola de Farmàcia Hospitalària

Cindy O'Bryant

BCOP. Vicedegana per a assumptes acadèmics i docents i professora de la Skaggs School of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences de la Universitat de Colorado. Expresidenta de l'Hematology Oncology Pharmacy Association

Maria Sacramento Díaz

BCOP. Cap de secció del Servei de farmàcia de l'Hospital Clínic Universitari Virgen de la Arrixaca, Múrcia

La importància de l'especialització en farmàcia oncològica a Espanya

El segon dels blocs temàtics del debat, centrat en l'especialització en farmàcia oncològica a Espanya, va ser moderat per **Teresa Bermejo**, directora de la revista *Farmacia Hospitalaria*, òrgan d'expressió científica de la Societat Espanyola de Farmàcia Hospitalària (SEFH). Abans de presentar als ponents, Bermejo va voler destacar el fet que el 18% de les publicacions editades en la seva revista en els últims dos anys es van emmarcar en l'àrea d'oncohematologia, cosa que reforça la importància d'aquesta especialitat en el context de la farmàcia hospitalària al nostre país.

Maria Josep Carreras, cap de secció del Servei de Farmàcia de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron i directora del curs de preparació BCOP de la SEFH, va recordar els inicis de la certificació BPS en l'àrea d'oncologia (BCOP) a Espanya. Carreras, una de les pioneres i impulsores d'aquesta certificació, va destacar la figura del doctor Josep Baselga com a element diferenciador. "Baselga, que es va incorporar a Vall d'Hebron el 1996, ha estat reconegut com un dels líders internacionals en l'avenç de l'oncologia, en el desenvolupament de les classificacions moleculars dels tumors, de les alteracions genètiques dels tumors i en la posada en marxa de les teràpies dirigides. El doctor Baselga va revolucionar completament el servei d'oncologia, va estructurar totes les àrees assistencials en subespecialitzacions en oncologia i va crear una unitat d'assajos clínics que avui és un referent a escala internacional, liderada pel doctor Josep Tabernero", va assegurar.

Per a Carreras, la tasca de Baselga va ser complementada decisivament amb la

contribució del doctor Josep Monterde, cap de Servei de Farmàcia de l'Hospital Vall d'Hebron en aquells anys. Monterde, segons Carreras, era "un amant de la ideologia i forma de treball americanes". "Tots dos van considerar que els farmacèutics de l'hospital havíem d'ampliar el nostre coneixement en oncologia per poder integrar-nos en aquest equip d'oncòlegs que s'estava desenvolupant a passes de gegant", va apuntar. BPS va reconèixer l'especialització de farmàcia oncològica el 1996 i, el 1998, va tenir lloc el primer examen com a subespecialització. La cap de secció del Servei de Farmàcia de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron es va examinar a finals del 1999. "Tinc l'orgull de dir que vaig ser una de les 180 primeres persones acreditades BPS del segon any d'aquesta acreditació internacional", va afirmar Carreras.

Posteriorment, **Gerardo Cajaraville**, llavors president i fundador del Grup Espanyol per al Desenvolupament de la Farmàcia Oncològica (GEDEFO) de la SEFH, va demanar a Carreras que coordinés un curs a nivell nacional perquè els farmacèutics especialistes que treballaven en farmàcia oncològica poguessin accedir a la formació que implicava l'acreditació BPS. "La primera edició del curs es va realitzar l'any acadèmic 2002-2003 i els primers 20 especialistes en farmàcia oncològica hospitalària es van examinar l'octubre de 2003. El curs es va configurar amb caràcter bianual. Des de llavors, portem 10 edicions i s'han certificat més de 200 professionals", va assenyalar orgullosa Maria Josep Carreras.

Espanya és el segon país del món, només per darrere dels EUA, en el qual hi ha més certificacions BPS en farmàcia oncològica, amb més de 120 farmacèutics certificats. Per a **María Sacramento Díaz**, cap de secció del Servei de Farmàcia de l'Hospital Clínic Universitari Virgen de la Arrixaca de

Múrcia, la raó principal d'aquests bons indicadors és el fet que "hem tingut líders que ens han impulsat, persones com Gerardo Cajaraville i la mateixa Maria Josep Carreras, a més de l'impuls que va donar el curs de GEDEFO, amb classes presencials coordinades per especialistes en les diferents matèries". Díaz, qui també hi participa com a professora des de 2005, va assenyalar que "als equips dels hospitals hi ha incorporats professionals que ajuden a la formació dels residents i dels adjunts recentment contractats que comencen a treballar en les àrees". "Crec que aquesta és una de les raons que explica l'èxit i el perquè tenim tants companys amb aquesta especialitat", va apuntar.

María Sacramento Díaz:
"La raó principal que Espanya sigui el segon país del món amb més certificacions BPS en farmàcia oncològica (120) és haver comptat amb grans professionals líders, que ens han impulsat a obtenir-les".

Els avantatges de tenir la certificació BCOP als EUA

Als Estats Units, la certificació als farmacèutics especialistes en l'àrea de l'oncohematologia també aporta un clar valor afegit. **Cindy O'Bryant**, vicedegana per a assumptes acadèmics i docents, i professora de l'Skaggs School of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences de la Universitat de Colorado, va assegurar que els farmacèutics oncològics tracten pacients que són molt complexos. "Els meus estudiants estan sorpresos de la quantitat de nous fàrmacs que s'aproven cada any i és molt important que, com a farmacèutics oncològics, trobem maneres de millorar contínuament i d'augmentar el nostre coneixement per poder tenir millor cura dels nostres pacients. La certificació ens aporta un nivell molt alt de coneixements, eleva les nostres expectatives de pràctica i millora les nostres habilitats", va explicar.

O'Bryant, qui fora presidenta de l'Hematology Oncology Pharmacy Association (HOPA), va parlar sobre les oportunitats que aporta als EUA la certificació en farmàcia oncològica. "En alguns llocs de treball, no et consideren si no tens la certificació. Es tracta, pràcticament, d'un requisit i sol ser, també, un aspecte important per poder promocionar a la universitat, sigui per treballar com a professor o per a formar part d'un departament d'oncologia. Als EUA, tenim la possibilitat de ser un membre fonamental de l'equip de cura del pacient".

Per part seva, **Cyrine-Eliana Haidar**, coordinadora de la residència en farmacogenòmica clínica al St. Jude Children's Research Hospital i professora associada al Departament de Farmàcia Clínica i Ciència Traslacional a la Universitat de Tennessee, va parlar sobre el reconeixement que a molts col·legues se'ls

dona als seus països per tenir una certificació d'una associació acreditada als EUA. Així mateix, Haidar va abordar la qüestió dels beneficis i incentius que giren entorn de la certificació al seu país. "Abans, el cost de la certificació era una limitació. Molts farmacèutics no volien pagar-ne, de la seva butxaca, l'obtenció i manteniment, però, ara, els ocupadors donen incentius perquè els farmacèutics realitzin aquests exàmens i cobreixen les despeses dels crèdits que són necessaris per poder mantenir-la, la qual cosa ha marcat una gran diferència. S'ha incentivat les persones perquè passin l'examen i l'obtinguin, perquè és un requisit cada vegada més important per als farmacèutics".

A Espanya, la perspectiva a l'hora de seleccionar farmacèutics per a l'àrea d'oncohematologia és una miqueta diferent encara, ja que la certificació BCOP no es considera una necessitat. "Com a cap de servei, sempre he treballat perquè els meus farmacèutics de l'àrea oncohematològica siguin BPS. Si jo pogués fer la selecció, sempre ho exigiria com un requisit", va assegurar **Miguel Ángel Calleja**. Segons l'expresident de la SEFH, durant la seva etapa al capdavant de la institució, es va treballar amb el Ministeri d'Educació en la possibilitat que es reconeguessin les subespecialitats o àrees específiques en la farmàcia hospitalària en el model espanyol, "però és una cosa que, de moment, no s'ha pogut concretar". D'altra banda, en opinió de Calleja, "disposar de la certificació BPS no està valorat com caldria a les borses d'ocupació ni a les ofertes públiques, però hauria de ser un criteri de selecció exigible perquè l'àrea d'oncohematologia estigui a un nivell adequat".

”

Miguel Ángel Calleja:
"A Espanya, disposar de la certificació BPS encara no està valorat com caldria a les borses d'ocupació ni a les ofertes públiques".

El paper de GEDEFO per a la formació dels especialistes

La cap de secció del Servei de Farmàcia de l'Hospital Clínic Universitari Virgen de la Arrixaca de Múrcia va remarcar la labor de GEDEFO per a l'ensenyament dels especialistes. "La formació BCOP ha estat molt important per a tots nosaltres, però no és l'única. Actualment, GEDEFO està impartint un màster en formació d'oncohematologia per a farmacèutics hospitalaris i està realitzant cursos de formació en oncologia per a residents a través d'universitats espanyoles. BCOP és una formació fantàstica, probablement ha estat la que més ens ha ajudat a augmentar el nivell de coneixement, però no és l'única formació en la qual ens basem", va afirmar.

En aquest sentit, Díaz va voler assenyalar les dificultats que pot trobar-se la certificació BCOP perquè es converteixi en una formació obligatòria a Espanya. "Ho veig molt difícil, tret que es faci una adaptació. Es tracta, a més, d'un curs car, que directament cap hospital públic subvenciona. Un curs amb els estàndards americans, que no sempre coincideixen amb els europeus i, com que no té aquesta equivalència curricular a l'àmbit nacional, podria ser un problema, més enllà de la satisfacció personal i del compromís amb l'excel·lència.

“BCOP permet acreditar una formació elevada, probablement ha estat l'eina que més ens ha ajudat a augmentar el nivell de coneixement, però no és l'única formació en la qual ens basem en farmàcia oncològica”.

Perspectives de futur de la subespecialització en farmàcia oncològica

L'últim punt del debat va abordar la visió de futur de la subespecialització en farmàcia oncològica. "És evident que ha d'existir una especialització posterior i de manera continuada pels avanços i canvis que es donen en la nostra àrea", va reiterar Maria Josep Carreras. En aquest aspecte, va coincidir Miguel Ángel Calleja, la intervenció del qual va concloure la jornada: "Confio que, en el futur, es pugui aconseguir el reconeixement de l'àrea de capacitació en farmàcia oncològica com una àrea de capacitació necessària".

DSC Consorci de Salut i Social de Catalunya

Con el patrocinio de:

Sponsored by:

Amb el patrocini de:

